ВесціБДПУ

Штоквартальны навукова-метадычны часопіс.
Выдаецца з чэрвеня 1994 г.

№ 1(47) 2006

СЕРЫЯ 2.
Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія.
Эканоміка. Культуралогія

Змест

Галоўны рэдактар:
П. Дз. Кухарчык

Рэдакцыйная калегія:
Н. Г. Алоўнікава
У. В. Амелькін
А. І. Андарала
(*нам. галоўнага рэдактара*)
В. А. Бондар
М. К. Буза
В. В. Бушчык
(*нам. галоўнага рэдактара*)
Ю. А. Быкадараў
(*нам. галоўнага рэдактара*)
І. В. Бялько
А. М. Вітчанка
С. Я. Гайдукевіч
К. У. Гаўрылавец
А. А. Гіруцкі
В. М. Дабранскі
Л. М. Давыдзенка
А. В. Данільчанка
М. М. Забаўскі
В. Б. Кадацкі
Я. Л. Каламінскі
У. М. Калюноў
Л. В. Камлюк
Л. А. Кандыбовіч
І. В. Катляроў
П. В. Кікель
Г. А. Космач
У. М. Котаў
Н. І. Кунгурава
М. В. Лазаковіч
І. Я. Левяш
М. І. Лістапад
А. М. Люты
У. А. Мельнік
І. А. Новік
В. М. Русак
А. І. Смолік
В. Дз. Старычонак
В. Б. Таранчук
А. І. Таўгень
І. С. Ташлыкоў
В. М. Фамін
А. Т. Федарук
А. С. Цернавы
Л. Н. Ціханаў
І. І. Цыркун
М. Г. Ясавееў

Гісторыя

Пуцік У. С. Адлюстраванне сацыяльных аспектаў у дзейнасці мясцовых камітэтаў Асобай нарады аб патрэбах сельскагаспадарчай прамысловасці Паўночна-Заходняга краю 3

Рыжанкоў І. М. Беларускае сялянства ва ўмовах падрыхтоўкі да аграрнай рэформы (сакавік — лістапад 1917 г.) 8

Ганчар А. І. Праблемы ўзаемаадносін католікаў і праваслаўных на старонках газеты «Наша Ніва» (1906—1908 гг.) 12

Цымбал А. Г. Праваслаўная Царква і нацыянальнае пытанне ў Заходняй Беларусі (1921—1939 гг.) 16

Доўнар Л. А. Палітыка стымулявання кустарна-рамеснай вытворчасці Беларусі ў 20-х гг. XX ст. 19

Каспяровіч А. М. Арганізацыя навучальнага працэсу ў сярэдніх спецыяльных навучальных установах у 20-х гг. XX ст. 23

Груца І. А. Бярэзінская версія лёсу маскоўскіх трафеяў Напалеона і каштоўнасцей Вялікай арміі ў ваеннай кампаніі 1812 г. 27

Якаўчук В. І. Зараджэнне і развіццё ў Беларусі добраахвотных пажарных таварыстваў (другая палова XIX ст.) 30

Вінніца Г. Р. Нацыянальная палітыка генацыду супраць яўрэйскага насельніцтва Мазыра 33

Малюгін А. І., Кавяка І. І. Асаблівасці старажытнаегіпецкага пантэона 36

Цзян-Шу-і. Расія і Тайвань: праблемы ўзаемаадносін 40

Пятроўская А. В. Праблемы арганізацыі вучэбнага працэсу ў ВНУ Балгарыі і Польшчы (1944—1989 гг.) 43

Космач А. М. Становішча Югаславіі ў палітыцы «разрадкі» паміж Усходам і Захадам у 70-х гг. XX ст. 48

Варывончык І. В. Сярэдні клас і асаблівасці сучаснай сістэмы сацыяльнага забеспячэння ў ЗША 57

Філасофія

Навумаў Дз. І. Палітыка-камунікацыйны аспект функцыяніравання палітычнай сістэмы постсавецкай Беларусі (паліталагічны аналіз) 65

Кузняцоў А. У. Філасофія і рэвалюцыя (асноўныя этапы развіцця сацыяльнай думкі Новага часу) 69

Шапяцюк В. В. Грамадзянскае грамадства і дзяржава: грані ўзаемадзеяння 73

Васько І. І. Асэнсаванне канцэпцыі грамадзянскага грамадства ў сучаснай сацыяльнай думцы Рускай Праваслаўнай Царквы 76

Патоцкі А. А. Камунікатыўная прырода традыцыі і яе роля ў працэсе разумення тэксту 83

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

интеллектуальной элиты в развитии мировой цивилизации : тез. докл. науч. конф., Минск, 15 нояб. 2002 г. Мн., 2002. С. 104—106.
Шавель С. А., Рубанов А. В., Смирнова Р. А. Социальная политика. Социальная стратификация, мобильность, идентификация. Мн., 1998. Вып. 3.
Шварценберг Р.-Ж. Политическая социология. М., 1992. Ч. 1.
Этнонациональное и религиозное самоопределение белорусов. Мн., 2002.
Яковук Т. И. Понятие «поколение» в социальной идентификации белорусской молодежи // Социологическая наука и современность : тез. докл. науч. конф., Минск, 2 окт. 2002 г. Мн., 2002. С. 98—100.

SUMMARY

The basic attention is given to the analysis of influence of system of channels of the political communications in the basic modes of functioning on parameters of political process in republic, and also to definition of value of politics and communicative interaction of political actors and structures of a civil society in business of social efficiency increase of the state institutes.

УДК 141.7

А. У. Кузняцоў

ФІЛАСОФІЯ І РЭВАЛЮЦЫЯ (АСНОЎНЫЯ ЭТАПЫ РАЗВІЦЦЯ САЦЫЯЛЬНАЙ ДУМКІ НОВАГА ЧАСУ)

Інтарэс да філасофіі як рэфлексіі над універсаліямі культуры, як вядома, узрастае ў перыяды сацыяльных і ідэйна-культурных крызісаў грамадства [1]. Таму ў новаеўрапейскай гісторыі менавіта ў перыяды, якія папярэднічаюць вялікім сацыяльным і навуковым рэвалюцыям і наступным за гэтымі рэвалюцыям (эпохі рэстаўрацыі), назіраецца рэзкі рывок у развіцці філасофскага мыслення.

На наш погляд, феномен як навуковай, так і сацыяльнай рэвалюцыі з'яўляецца сутнаснай характарыстыкай тэхнагеннага грамадства.

Усю гісторыю чалавецтва з пункту гледжання канцэпцыі каэвалюцыі прыроды і грамадства можна ахарактарызаваць як працэс паступовага пераўтварэння сіл прыроды ў сілы самага чалавечага грамадства. Так, на пачатковых фазах развіцця чалавецтва (архаічнае грамадства) чалавек сацыялізуе, пераўтварае ў сацыяльныя сілы біялагічную і псіхічную энергію свайго ўласнага, дадзенага прыродай, арганізма. У выніку гэтага працэсу ўзнікае як грамадства, так і сам сацыяльны індывід. Другі этап развіцця чалавецтва (традыцыйна-аграрнае грамадства) характарызуецца тым, што чалавек пачынае кантраляваць і пераўтвараць у сацыяльныя сілы энергію жывой прыроды — біясферу Зямлі. У выніку ўзнікаюць такія віды гаспадарчай дзейнасці, як земляробства і жывёлагадоўля, з'яўляецца прыбавачны прадукт і фарміруюцца першыя цывілізацыі і дзяржавы. Але паколькі кантраляваць сілы жывой прыроды можна было толькі пры падчыненні чалавека яе цыклам, і як бы паўтараючы рытмы біясферы зямлі, дадзены тып грамадства характарызуецца паўтараючыміся цыкламі свайго гаспадарчага і сацыяльнага жыцця, прыхільнасцю да традыцыяналізму ў сваім духоўным развіцці. Класічным адлюстраваннем духоўнага жыцця такога тыпу грамадства з'яўляецца ўсходняя філасофія.

Нарэшце, у Еўропе XIV—XVIII ст. закладваюцца сацыяльныя і культурныя перадумовы ўзнікнення так званага тэхнагеннага грамадства. Чалавек з дапамогай новай тэхнікі пачынае асвойваць касмічныя сілы прыроды, гэта значыць такія сілы, што звязаны не толькі з функцыяніраваннем біясферы зямлі, але вызначаюцца заканамернасцямі, якія дзейнічаюць ва ўсім свеце: сілы пары, электрычнасці, хімічных рэакцый, ядзернай энергіі. Пасля першага прамысловага перавароту канца XVIII — першай паловы XIX ст. гэты тып грамадства канчаткова перамагае. Працэс эканамічнага, а значыць і сацыяльнага развіцця паскараецца небывалымі тэмпамі. Менавіта ў гэту эпоху і з'яўляецца феномен навуковай і сацыяльнай рэвалюцыі, калі сацыяльныя структуры і формы духоўнага жыцця традыцыйна-аграрнага грамадства, якія не здольны хутка перабудоўвацца ў адпаведнасці з гэтымі тэмпамі, падвяргаюцца бязлітаснай ломцы і замяняюцца новымі навуковымі ідэямі і больш гібкімі сацыяльнымі структурамі, якія здольны хутка змяняцца і развівацца.

Кожны этап пераўтварэння касмічных сіл прыроды ў энергію развіцця грамадства звязаны, з аднаго боку, з глабальнай навуковай рэвалюцыяй, якая змяняе навуковы малюнак свету і нормы навуковых ведаў, а з іншага — з вялікай сацыяльнай рэвалюцыяй, якая радыкальна пераўтварае сацыяльныя інстытуты

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

грамадства. Менавіта таму глабальныя навуковыя і вялікія сацыяльныя рэвалюцыі так сінхронны па часе свайго праходжання (еўрапейская Рэфармацыя і каперніканская навуковая рэвалюцыя XVI—XVII стст., Вялікая французская рэвалюцыя і другая глабальная навуковая рэвалюцыя канца XVIII — першай паловы XIX ст., трэцяя рэвалюцыя канца XIX — першай паловы XX ст. і рэвалюцыйны пад'ём у краінах Усходняй Еўропы і Азіі). Калі навуковыя рэвалюцыі падрыхтоўваюць тэхналогію асваення фундаментальнай касмічнай сілы прыроды, то сацыяльныя рэвалюцыі мяняюць сацыяльныя структуры грамадства такім чынам, каб яно змагло ўключыць гэтую тэхналогію ў сістэму грамадскай вытворчасці.

У сваю чаргу, сацыяльныя і навуковыя рэвалюцыі ідэйна падрыхтоўваюцца новымі філасофскімі ідэямі, у якіх сінтэзуюцца ва ўсёй сукупнасці гуманітарных і прыродазнаўчанавуковых ведаў сэнсы універсалій культуры дадзенай гістарычнай эпохі, і на аснове крытыкі гэтых сэнсаў вызначаюцца новыя шляхі развіцця культуры. У сутнасці, усю еўрапейскую філасофію новага і навейшага часу можна ўявіць як ідэйную падрыхтоўку вялікіх навуковых і сацыяльных рэвалюцый і як працэс пераасэнсавання іх вынікаў і рэзультатаў.

Сам працэс больш хуткага развіцця, пастаянныя змены сацыяльнай структуры і палітычнага ладу грамадства вымушаюць сацыяльных тэарэтыкаў не спадзявацца на традыцыйныя ўстоі існуючых сацыяльных адносін і на мудрасць продкаў, а ствараць праекты сацыяльных змен, гэта значыць праекты мадэрнізацыі эканамічных, сацыяльных і палітычных адносін.

З пункту гледжання сучаснага этапа развіцця тэхнагеннага грамадства, усе тры вялікія праекты мадэрнізацыі — рэфармацыя, асветніцтва, марксізм — з'яўляюцца ідэйным абгрунтаваннем пераходу ад традыцыйна-аграрнага да тэхнагеннага грамадства. Аднак у той жа час яны з'яўляюцца і ідэйным адлюстраваннем трох галоўнейшых стадый развіцця тэхнагеннага грамадства.

Пратэстантызм адлюстроўвае першую фазу яго станаўлення, звязаную з разбурэннем сярэдневяковага, феадальнага, сацыяльнага іерархізму, вызвалення індывіда ад адносін і сувязей традыцыйна-аграрнага грамадства, якія скоўваюць яго ініцыятыву і прадпрымальнасць.

Асветніцтва адлюстроўвае фазу фарміравання сацыяльна-палітычных інстытутаў тэхнагеннага грамадства, якія неабходны для функцыяніравання гэтага грамадства на яго ўласнай аснове: вяршэнства заканадаўчай улады над выканаўчай, развітога парламентарызму і г. д. Галоўны лозунг эпохі Асветніцтва — «палітычная роўнасць».

Марксізм адлюстроўвае фазу прамысловага перавароту, паскоранага развіцця прадукцыйных сіл. Яны заснаваны на пераўтварэнні сіл прыроды ў сілы самога грамадства, неабходнасці на гэтай аснове пераразмеркавання нацыянальнага даходу паміж усімі грамадзянамі той або іншай краіны, неабходнасці кантролю грамадства (праз эканамічныя і палітычныя інстытуты) за працэсам вытворчасці, каб пазбегнуць эканамічных крызісаў і сацыяльных узрушэнняў. Ідэйны пароль гэтага праекта — «сацыяльнае братэрства».

Аднак у працэсе здзяйснення гэтых праектаў, у канкрэтных умовах выяўляюцца праблемы, якія немагчыма было прадбачыць і асэнсаваць у ідэйнай парадыгме дадзенага праекта.

Так, Вялікая англійская рэвалюцыя 1642—1660 гг., якая праходзіла пад лозунгамі паглыблення іператварэння ў жыццё самых радыкальных ідэй еўрапейскай рэфармацыі, у рэчаіснасці паставіла праблемы фарміравання сацыяльна-палітычных інстытутаў, неабходных для функцыяніравання тэхнагеннага грамадства: інстытут падзелу ўлады, інстытут заканадаўчай улады, інстытут праў чалавека як легетымнай асновы грамадства і г. д. Праблемы, узнікшыя у перыяд ажыццяўлення пратэстанскай установкі на стварэнне богаўгоднага кіравання, непазбежна паставілі перад тагачаснай сацыяльнай думкай задачы секулярызацыі сацыяльна-палітычнага і духоўнага жыцця грамадства, стварэння больш адпаведнага новым сацыяльным адносінам праекта палітычнага пераўтварэння грамадства. Такім новым праектам мадэрнізацыя з'явілася еўрапейскае асветніцтва.

Вялікая французская рэвалюцыя 1789—1814 гг. першапачаткова разглядалася яе стваральнікамі як практычнае пераўтварэнне ідэй Асветніцтва. Аднак працэс паглыблення палітычнай дэмакратыі і роўнасці ў выніку французскай рэвалюцыі нечакана паставіў перад французскімі рэвалюцыянерамі задачы сацыяльна-эканамічнага характару і дасягнення сацыяльнай роўнасці. У ходзе пераасэнсавання вынікаў Вялікай французскай рэвалюцыі і прамысловай рэвалюцыі ў Англіі ў другой палове XVIII ст., у еўрапейскай сацыяльнай думцы першай паловы XIX ст. сфарміраваўся марксізм як ідэйная аснова трэцяга вялікага праекта мадэрнізацыі пераўтварэння грамадства.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя 1917—1991 гг. з'явілася спробай практычнага ажыццяўлення марксізму як тэорыі сацыяльнай дэмакратыіі. Аднак, паколькі рэвалюцыя ў Расіі развівалася ва ўмовах вялікай краіны, якая ахоплівала адну шостую частку сушы зямнога шара і ўключала шматлікія народы і нацыі, якія знаходзіліся на самых розных этапах духоўнага, сацыяльнага і эканамічнага развіцця, перад расійскімі рэвалюцыянерамі паўсталі задачы не толькі пабудовы тэхнагеннага грамадства і развіцця на яго аснове сацыяльнай дэмакратыі, але і стварэнне новай наднацыянальнай гістарычнай супольнасці людзей, распаўсюджанне прынцыпаў сацыяльнай дэмакратыі на ўсе народы і нацыі былой Расійскай імперыі.

Разважаючы аб шляхах гістарычнага развіцця чалавецтва ў перыяд тэхнагеннага грамадства, адзін са стваральнікаў канцэпцыі наасферы П. Цэйяр дэ Шардэн заўважаў наступнае: «Выйсце для свету, дзверы для будучага, уваход у звышчалавецтва адчыняецца ўперад і не для некалькіх прывеліяваных асоб, не для аднаго выбранага народа! Яны адчыняюцца толькі пад напорам адразу ўсіх і ў тым кірунку, у якім адразу ўсе змогуць спалучыцца і завяршыць сябе ў духоўным абнаўленні Зямлі».

Вопыт гісторыі ўзнікнення і развіцця Савецкага Саюза быў першым вопытам, хоць і няўдалым, грубым і супярэчлівым, фарміравання наасферы Зямлі, гэта значыць стварэння адзінай чалавечай супольнасці, якой пад сілу будзе задача вырашэння так званых глабальных праблем сучаснасці. Без рашэння гэтай задачы, як мы гэта бачым у пачатку XXI ст., не толькі прагрэс, але нават само далейшае існаванне чалавечай супольнасці на Зямлі будзе дастаткова праблематычна.

Як Англія ў XVII ст., Францыя ў XVIII—XIX стст., СССР у XX ст. з'явілася палігонам развіцця сусветнай цывілізацыі.

Такім чынам, усе вялікія праекты мадэрнізацыі (пратэстантызм, асветніцтва, марксізм) з'яўляюцца шырокім сінтэзам грамадскай думкі свайго часу. Аднак метадалагічнай базай гэтых праектаў з'яўляюцца буйнейшыя філасофскія дасягненні адпаведных перыядаў развіцця філасофіі. Так, канцэпцыі пратэстантызму з'явіліся вынікам развіцця ідэй позняй сярэдневяковай філасофіі (У. Окам, І. Майстэр Экхарт, Д. Уінкліф, Я. Гус) і філасофіі ранняга Адраджэння (Л. Вала, фларэнтыйскія неаплатонікі, Эразм Ратэрдамскі). Метадалагічнай базай ідэй еўрапейскага Асветніцтва з'явіліся вялікія філасофскія сістэмы XVII ст. (Р. Дэкарт, Ф. Бэкан, Т. Гобс, Б. Спіноза, Г. Лейбніц, Д. Лок). Нарэшце, метадалагічнай асновай станаўлення і фарміравання марксізму паспрыяла нямецкая класічная філасофія ад І. Канта да Л. Феербаха.

Аналагічна і гісторыю філасофіі XX ст., асабліва апошняй чвэрці гэтага стагоддзя, можна разглядаць як працэс пераасэнсавання вынікаў сацыяльных рэвалюцый дадзенага гістарычнага перыяду развіцця чалавецтва.

Папярэдні аналіз дамінуючых у сучаснай сацыяльнай філасофіі тэндэнцый, асабліва тых, якія з'яўляюцца апалагетыкай так званага сусветнага парадку ад неакансерватараў да сацыял-дэмакратаў, паказвае, што, нягледзячы на пэўныя адметныя рысы гэтых кірункаў сацыяльнай думкі, усе яны знаходзяцца ў адзінай парадыгме сучасных ведаў, якія характэрны для позняга тэхнагеннага грамадства. Дадзеная парадыгма характарызуецца:

1. *Антрапацэнтрызмам* у сістэме адносін «грамадства—прырода» (у гэтым выпадку нежывая і жывая прырода разглядаюцца толькі як аб'ект культурна-вытворчай дзейнасці чалавека). Такому тыпу мыслення ўласцівы прынцып максімальнай эканамічнай эфектыўнасці і ігнаравання экалагічнага імператыву.
2. *Гістарыцызмам*, калі развіццё грамадства разумеецца як лінейны працэс эканамічнага, тэхналагічнага і г. д. росту. Гістарыцызм выключае магчымасць аналізу небяспечных для існавання чалавецтва тэндэнцый глабальнага развіцця «новага сусветнага парадку».
3. *Еўрапацэнтрызмам*, які прымушае бачыць толькі ў нормах палітычнага, прававога і сацыяльна-эканамічнага жыцця сучаснага Захаду «агульначалавечыя каштоўнасці». Тым самым ігнаруюцца культурныя дасягненні вялікіх цывілізацый Усходу, асабліва тыя з іх, што з'яўляюцца альтэрнатыўнымі ў адносінах да сучасных тэндэнцый развіцця Заходняй цывілізацыі, якая прывяла чалавецтва ў тупік глабальнага экалагічнага крызісу.
4. *Логацэнтрызмам*, пры якім сацыяльны тэарэтык знаходзіцца ў такім становішчы, калі ў тэарэтычных пошуках ён нібыта здольны гаварыць ад імя Бога, Розуму, Гісторыі, Праў чалавека, Дэмакратыі і г. д. Логацэнтрызм выключае магчымасць любога аспрэчвання і нават сумнення ў ідэйных асновах сучаснай эканамічнай сістэмы «позняга капіталізму».
5. *Сцыентызмам* цесна звязаны з тэхнакратызмам. Тут вобразы метадалогіі прыро-

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

[illegible]
[illegible] крызіс свайго двухвяковага развіцця (аб чым сведчаць так званыя глабальныя праблемы сучаснасці), за якімі яўна праступаюць магчымасці сапраўднага «канца гісторыі» і пагібель чалавецтва, *то сацыяльныя ідэалы, якія фарміруюцца на яго аснове*, толькі спрыяюць небяспечным для існавання чалавецтва тэндэнцыям развіцця сучаснага тэхнагеннага грамадства.

Праблема супярэчнасцей тэхнагеннага грамадства і яго светапогляду — адно з галоўных пытанняў філасофскай і сацыялагічнай думкі ўжо з самага пачатку развіцця гэтага грамадства. *Мы павінны згадаць перш за ўсё імёны* К. Маркса, Ф. Ніцшэ і М. Хайдэгера, у працах якіх дадзены глыбокі і ўсебаковы аналіз супярэчнасцей тэхнагеннга грамадства, які не страціў сваёй актуальнасці і ў сучаснасці.

У XX ст. станоўчую ролю пры аналізе развіцця тэхнагеннага грамадства і адметных тэндэнцый яго крызісу адыграла крытычная тэорыя грамадства франкфурцкай школы і ўсяго заходняга марксізму, прадстаўленая імёнамі Г. Лукача, Г. Маркузэ, Т. Адорна, Э. Фрома, М. Хоркхаймера, Ж.-П. Сартра.

У канцы XX — пачатку XXI ст. крызіс тэхнагеннага грамадства, сімптомамі якого з'явіліся глабальныя праблемы сучаснасці, стаў прадметам вывучэння большасці заходніх і айчынных філасофаў і сацыёлагаў. У працах сучасных філосафаў-постмадэрністаў Ж. Дэрыда, Ф. Ліатара, Ж. Дэлёза дадзена крытыка логацэнтрызму, гістарыцызму і сцыентызму, якія ўласцівы дамінуючай парадыгме сацыяльнага мыслення і пазнання.

У працах У. Бэка, З. Баўмана, І. Валерстайна, А. Зіноўева адхіляецца еўрапацэнтрызм сучаснай парадыгмы сацыяльнага мыслення і аналізуюцца небяспечныя тэндэнцыі таго тыпу глабалізацыі, які характэрны для сучаснага «позняга капіталізму».

У працах А. Пячэі, А. Кінга, іншых прадстаўнікоў радыкальнага крыла Рымскага клуба і сацыяльна-палітычнага руху «зялёных» крытыкуецца антрапацэнтрызм і тэхналагічны дэтэрмінізм, уласцівы ўсім тыпам светапогляду тэхнагеннага грамадства і ўздымаецца пытанне аб фарміраванні новага экалагічнага мыслення, якое неабходна для рашэння глабальных праблем.

[illegible] у працах С. Жыжэка, Ф. [illegible] тарыядыса, Н. Хомскага, [illegible] ца праблемы сучаснай [illegible] дымаецца пытанне аб [illegible] наму «новаму сусветнаму [illegible]

Такім чынам, сучасна[illegible] цыяльная думка выпрацавала падыходы [illegible] крытыкі сучаснага тэхнагеннага грамадст[illegible] і да распрацоўкі новых сацыяльных ідэала[illegible] якія выходзяць за межы асноўных тыпаў све[illegible]тапогляду гэтага грамадства. Задача закл[illegible]чаецца ў тым, каб, грунтуючыся на прац[illegible] дадзеных аўтараў, сфармуляваць асноўны[illegible] прынцыпы новай парадыгмы сацыяльных ведаў, якую ўмоўна можна назваць эколага або/і глабаліцка-футуралагічнай.

Асноўнымі характарыстыкамі гэтай парадыгмы будуць з'яўляцца:

1) канцэпцыя каэвалюцыі прыроды і грамадства і экалагічны імператыў замест антрапацэнтрызму і эканамічнага/тэхналагічнага дэтэрмінізму;
2) ідэі нелінейнасці гістарычнага працэсу і футуралагічны аналіз магчымых шляхоў развіцця грамадства замест гістарыцызму;
3) дыялог культур і на яго аснове сінтэз культурных каштоўнасцей Захаду і Усходу замест еўрапацэнтрызму;
4) адкрытасць сацыяльнай тэорыі да пастаноўкі новых праблем замест логацэнтрызму;
5) умацненне ролі філасофіі як рэфлексіі над універсаліямі культуры, праз якую выражаюцца яе магчымыя шляхі развіцця, замест сцыентызму.

Толькі на аснове гэтай парадыгмы сацыяльных ведаў магчыма распрацоўка прынцыпова новых сацыяльных ідэалаў, якія могуць стаць атрактарамі альтэрнатыўных шляхоў развіцця чалавецтва.

Літаратура

1. *Сцёпін У.С.* Філасофія // Філасофія: энцыкл. слоўн. М., 2004. С. 911.

Summary

The author considers the whole history of European philosophy of Modern time from two points of view: on one hand, as a preparation of the great social and scientific revolutions, and on the other hand as a process of rethinking of their bottom lines and results.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ